

TÜRKİYE'DE SPOR EĞİTİMİ VEREN KURUMLARIN YENİDEN YAPILANMASI VE HAKEMLİ ÇALIŞMALARIN GELİŞİMİ

Caner Açıkada

Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

ÖZET

İlk olarak 1932'de Gazi Terbiye Pedagoji Enstitüsü'nün kurulması ve 1933 yılında eğitime başlamasıyla Beden Eğitimi öğretmenliği formal olarak başlamıştır. 1982 yılında Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) kurulmasına gelinceye kadar sırasıyla 1967 yılında İstanbul Atatürk, 1974 yılında İzmir Buca ve 1978 yılında da Diyarbakır Eğitim Enstitüleri kurulur ve beden eğitimi öğretmeni yetiştirmeyi amaçlarlar. 1974'de Ankara 19 Mayıs, 1975 yılında İstanbul Anadolu Hisarı ve Manisa Gençlik ve Spor Akademileri antrenör, monitör, spor yöneticisi ve sporcu sağlığı alanlarında eleman yetiştirmek için eğitime başlarlar. Diğer taraftan 1977 yılında Ege Üniversitesinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu akademiler gibi eleman yetiştirmek üzere ve 1979 yılında da Orta Doğu Teknik Üniversitesi Beden Eğitimi ve Rekreasyon Bölümünü kurarak yalnız lisans üstü eğitim vermeyi amaçlar. 1982'ye kadar geçen dönemde beden eğitimi ve spor bilimlerinde evrensel nitelik ve anlamda çok önemli gelişmeler gözlenmemektedir. Diğer bilim dallarında rastlanan kürsü veya Anabilim Dalı (ABD) kavramı beden eğitimi ve spor biliminde gelişmez. Buna bağlı olarak, spor pedagojisi, spor psikolojisi, öğretim teknikleri, spor biyomekaniği ve diğer spor bilimlerine ilişkin alanlarda önemli adımlar atılamaz. 1982'de YÖK'ün getirmiş olduğu eğitim standartlarına bağlı olarak, beden eğitimi ve sporda da ilk kez ABD kavramı başlar ve formal ve sistematik lisans eğitimi çalışmaları şekillenir.

Ancak bu alanlar hızla gelişmekte olan Spor Bilimlerini yeteri kadar yansıtamadığından yeni arayışlar başlar. Günümüz anlamında şekillenme 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümü'nün kurulması ve Spor Eğitimi, Antrenman ve Hareket Bilimleri, Sporcu Sağlığı, Sporda Psikososyal alanlar ve Spor Organizasyonu ve Yönetimi ABD'nin kurulması ve ardından 1992'de bir kısım bölümlerin yüksekokula dönüşmesi ve bu yeni yapılamada sayılan beş ABD'nin benimsenmesiyle başlar.

1990 yılı başlarında spor öğrenimi veren üniversite sayısı 10 civarındayken bu sayı 1994'te 26 ve nihayet 1997 yılında 39'a yükselir. YÖK'ün 1997 rakamlarıyla 3789 bayan, 10234 erkek toplam 14023 öğrenci okutan spor yüksekokul ve bölümlerinde 543 öğretim elemanı bulunmaktadır. 1992 öncesinde ağırlığı Sporcu Sağlığı (SS) alanında olmak üzere 684 değişik hakemli çalışma yapılmıştır. Bunun yanında 1992 ile 1996 yılları arasında ise 444 çalışma gerçekleştirilmiştir. 1992'den sonra en çok çalışılan alan Antrenman ve Hareket Bilimleri (AH) olurken, her iki evrede de en az çalışılan alanın Spor Eğitimi (SE) olduğu gözlenmektedir. Elde edilen bu sayılardan hareketle, hakemli yayın yapma oranının son iki yıl yapılan çalışmalardan hareketle, yalnız öğretim üyeleri dikkate alındığı zaman 1.58, tüm öğretim elemanları üzerinden yapıldığı zaman 0.35 olduğu gözlenmiştir.

Son yıllarda hızlı bir sayısal artış göstermiş olan spor eğitimi veren kurumların hızla artan öğrenci sayısı, gereksinim ve kadro tahsisi edilebilme kapasitesinin çok üzerinde öğrenci almış oldukları gözlenmektedir. Bunun yanı sıra, yetersiz öğretim elemanı, laboratuvar, kaynak sıkıntısı ve tesis; kaliteli eğitimi sınırlayan etkenler olarak gözlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor okulları, anabilim dalları, beden eğitimi ve spor, spor bilimleri ve teknoloji, hakemli yayın sayısı.

REORGANIZATION OF THE SPORT EDUCATION INSTITUTIONS AND REFEREED PUBLICATIONS IN TURKEY

ABSTRACT

Formal Physical Education has started with the establishment of the Gazi Pedagogical Institute in 1932 and starting of the programme in 1933. Until the establishment of the Higher Education Commission (YÖK) in 1982, the aim and objectives of İstanbul Atatürk Institute that was established in 1967, İzmir Buca Institute established in 1974, and Diyarbakır Institute established in 1978 were to train physical education teachers. In 1974 Ankara 19 Mayıs, and in 1975 İstanbul Anadolu Hisarı and Manisa Sport Academies were established in order to train coaches, monitors, sport managers, and sport health practitioners. On the other hand in 1977 Ege University established Scholl of Sport to give similar training on the same lines as academies, and in 1979 Middle East Technical University established Physical Education and Recreation Department to give postgraduate studies in sport and recreation. Until the estab-

lishment of YÖK, there has not been any noticeable development in the area of physical education and sport sciences in international standards. Concept of chair in the other science areas has not been realized in physical education and sport sciences. Thus, areas of sport pedagogy, sport psychology, teaching methods, sport biomechanics and other related areas in physical education and sport sciences have not developed. With the establishment of YÖK in 1982, first time the chair concept has been realized in physical education and sport; and formal and standardised education programme has been started. Two chairs, namely Physical Education and Sport Education have been realized with the establishment of YÖK. However, these chair areas were unable to reflect the fast developing of sport sciences, and search for new chair areas has begun. The development and realisation in physical education and sport sciences in today's concepts has been realized with the establishment of Hacettepe University Sport Sciences and Technology Department with 5 chair areas namely Sport Education, Training and Movement Sciences, Sports Health, Psychosocial Areas in Sport, and Sport Organization and Management, and with the conversion of some of the departments in other universities into schools and realization of similar chairs or science areas as Hacettepe University.

While the numbers of universities offering physical education and sport science were 10 at the beginning of 1990, the number has increased to 26 by the 1994, and finally to 39 by 1997. With the 1997 figures of The Center of Student Selection and Placement (ÖYSM), there were 3789 female and 10234 male, altogether 14023 students were placed in sport departments and schools, and there were 543 teaching staff were employed. There were 684 refereed articles were published before 1992 in different science areas where it was accounted that the majority of the work were in Sport Health. During 1992 and 1996, it was noticed that the majority of 444 refereed articles were in the area of Training and Movement Sciences. It was noticed that before and after 1992 the least number of articles were published in Sport Education. When the figures of the refereed articles and the number of teaching members and staff were taken into account, the ratio of refereed articles per teaching members was 1.58, and when it was considered for the whole teaching staff was 0.35.

It was observed that the rapid increase in the number of departments and schools and student intake, has developed a situation where the number of physical education teachers will surpass the number of available teaching positions, and this will create a high unemployment situation. In addition, quality of teaching in sport schools and departments was limited with the number of teaching members available, well established laboratories, limited finance, and facilities.

Key Words: Sport schools, chairs, physical education and sport, sport science and technology, number of refereed articles.

GİRİŞ

2000'li yıllara girilirken 39 üniversitede 46 civarında beden eğitimi ve spor bölümü ve yüksekokulu ile spor bilimleri ve teknolojisi yüksekokulu açıldığı görülmektedir (ÖSYM, 1997a). Spor okullarının akademik yaşama geçmeleri 1932 yılında Gazi Terbiye Pedagoji Enstitüsü ile başlar (Bilge, 1989) ve 1997 yılına gelinceye kadar değişik dönemlerde önemli değişikliklere uğrar. Bu değişikliklerin kimisi, önemli gereksinimlerden hareketle meydana gelirken, kimisi de politik ağırlıklı kararlar şeklinde oldukları görülmektedir. Önemli sayılan değişiklikler; beden eğitimi öğretmenliğinden farklı olarak 1974 yılında spor akademilerinin açılması (GSB, 1975), 1982 yılında Yüksek Öğrenim Kurulunun (YÖK) kurulmasıyla, spor yüksekokullarının açılmasıdır. Bütün bu gelişmelerle beraber, akademik çalışmaların bir göstergesi olarak yapılan yayınların; spor bilimlerinin hangi alanlara yöneldiği konusunda açıklayıcı olmuştur.

Bu nedenle bu çalışma spor okullarının gelişimi bakımından, tarihsel süreç olarak 1932'den 1982'ye, 1982'den 1992'ye ve 1992'den günümüze kadar ayrı evreler olarak ele alınmıştır. Akademik yayınlar olarak 1992 öncesi ve 1992 sonrası olmak üzere iki bölümde incelenmiştir. Bu incelemenin amacı; son yıllarda sayıları hızlı bir şekilde artmakta olan spor okullarının yapılanmaları ve bu yapılanmada akademik standart yönünden önemli bir yer tutan hakemli çalışmaların değerlendirilmesidir.

1932 ve 1982 Yılları Arasında Spor Okullarının Gelişimi:

Türkiye'de ilk formal spor eğitimi 1932'de Gazi Terbiye Pedagoji Enstitüsü'nün açılmasıyla başlar (Bilge, 1989). Üç yıllık lisans eğitimiyle beden eğitimi öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan enstitü, 1933 yılında eğitime başlamıştır. Benzer programlarla 1967 yılında İstanbul Atatürk, 1974 yılında da İzmir Buca Eğitim Enstitülerine bağlı olarak beden eğitimi bölümleri açılarak, beden eğitimi öğretmeni yetiştirme fonksiyonlarını yüklenmişlerdir (Bilge, 1989).

1974 yılında, eğitim enstitülerine bağlı bölümlerin antrenör eğitimi, spor yönetimi ve sporcu sağlığı alanlarında gereksinim duyulan elemanları yetiştirmediği düşüncesinden hareketle; Ankara 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi kurulmuştur. Amacı spor yöneticisi, antrenör ve sporcu sağlığında yetişmiş, lisans düzeyinde spor adamı yetiştirmektir. Akademi, Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı olarak kurulur (GSB, 1975). Daha sonraki yıllarda yapılan değerlendirmelerden; bu okulların açılmaları yerine, var olan enstitülerdeki bölümlerin geliştirilmelerinin daha uygun olacağı düşüncesi kuvvetlenmiştir. Nitekim, daha sonraki yıllarda akademilerden Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı, merkez ve taşra teşkilatlarında, son derece sınırlı sayıda mezun istihdam edilirken; antrenör olarak değerlendirmeler gerçekleşmemiştir. Ortaya çıkan bu sorun üzerine beden eğitimi öğretmenliği konusunda da; "öğretmen yetiştiren, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim kurumları olabilir" uygulaması ile karşılaşılmıştır. Mezunların öğretmenlik hakkı, uzun tartışmalar sonrasında, öğretmenlik formasyon eğitiminin ayrıca tamamlanmasıyla alınabilmiş ve akademi mezunlarının çoğunluğu, öğretmen olarak çalışabilmiştir.

1975 yılında, İstanbul Anadolu Hisarı ve Manisa Gençlik ve Spor Akademilerinin kurulmasıyla, akademilerin sayıları üçe çıkmıştır. 1977 yılında Ege Üniversitesine bağlı Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu açılmıştır. Bu okul da spor akademileri gibi bir fonksiyon yüklenmiştir.

1978 yılında Diyarbakır Eğitim Enstitüsü’ne bağlı olarak Beden Eğitimi Bölümü, öğretmen yetiştirmek üzere eğitime başlamıştır. Bunu takip eden 1979 yılında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, spor bilimlerinde belirginleşmeye başlamış farklı alanlarda uzman yetiştirmek amacıyla yalnız lisansüstü eğitim vermek üzere Beden Eğitimi ve Rekreasyon Bölümü’nü açmıştır.

Son açılan bölümlerle Türkiye’ye “beden eğitimi”, “spor bilimi”, “rekreasyon” ve “spor yönetimi” kavramları girmiştir. Ancak yetersiz sayı ve kalitede öğretim üyesi olması, hiçbir alanın evrensel ölçülerle gelişmesine zemin hazırlayamamıştır. Diğer bilim alanlarındaki kürsü yapısı (Anabilim Dalı), bu alanlarda yapılamamış, Türkiye’deki programlarda 1982 yılına kadar lisansüstü çalışmaların başlayamadığı gözlenmiştir. Beden Eğitimi öğretmenliğiyle sınırlı kalmış olan eğitim kurumlarının, spordaki yeni gelişmeleri izleyebilecek yapıya dönüşemedikleri görülmektedir. Daha çok uygulamalı alanlara yoğunlaşılacak yapıda; temel bilimlerde çok sınırlı gelişimler gözlenmiştir. 1982’de YÖK’ün kurulmasına kadar, spor eğitimi bir bilim alanı olarak algılanmamış ve buna bağlı olarak spor pedagojisi, spor fizyolojisi, spor tarihi, spor psikolojisi, araştırma teknikleri ve diğer günümüzde gözlenmekte olan alanlar gelişmemiştir. Buna bağlı olarak Beden Eğitimi öğretmenliği yanı sıra; spora ilişkin diğer bilim alanları ve meslekleri de geliştirilememiştir. Bu duruma gelinmede hatanın; yurt dışına yollanan ve eğitimlerini tamamladıkları zaman yurda dönen öğrenciler için, ülkenin gereksinimlerine göre bir programlama ve planlamanın yapılamamasından geldiği düşünülmektedir.

3. 1982 ve1992 Yılları Arası Spor Okullarının Gelişimi:

1982 yılında Yüksek Öğretim Kurumu’nun (YÖK) kurulmasıyla birlikte spor akademileri ve enstitülere bağlı tüm beden eğitimi bölümleri Eğitim Fakülteleri içerisinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerine dönüştürülmüştür. Bu kararla birlikte, Eğitim Fakültesi olmayan üniversitelerde Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin açılmasına karar verilmiş ve bu karara bağlı olarak, Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu kapatılmıştır. Ancak daha sonraki yıllarda bu karara uyulmayarak, Fen-Edebiyat Fakülteleri bünyesinde de Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin açılmasına karar verilmiştir. Spor eğitiminde 1982 yılındaki reorganizasyonun önemli yanının; diğer bilim dallarında olduğu gibi, Beden Eğitimi ve Spor alanında da ilk kez Anabilim dalı (ABD) yapılanmasının getirilmiş olmasıdır. Bu iki ABD’nin hangi alanları içerisinde aldığı iyi bilinmemekle birlikte; spor bilimlerinde lisansüstü düzeyde yönelme ve gelişme anlamında bu gelişimin önemli olduğu kabul edilir.

Her ne kadar bu yeni yapılanma diğer bilim alanlarındaki gelişme paralelinde olmuş ve spor eğitiminde de akademik gelişmenin yolunu çizmişse de, belirlenen iki alan, spor eğitiminin evrensel gelişme ve alanlarını yansıtmamıştır. Buna bağlı olarak spor eğitiminde spor bilimleri ve beden eğitimi yapısına uygun rekreasyon yönetimi, psikososyal ve sporcu sağlığı

gibi alanlar gerektiği gibi ele alınamamış; buna karşılık temel tıp, yönetim ve eğitim bilimlerinin kontrolünde ve buradan gelen uzman ve kişilerin ilgi alanlarında yönlendirilmeye ve gelişmeye zorlanmıştır.

1982 yılına gelindiğinde sayıları 9 olan spor bölüm ve akademi sayısı (Bilge, 1989); YÖK'ün kurulmasıyla Spor Akademileri Gazi, Marmara ve Dokuz Eylül Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri bünyesine alınarak sırasıyla Gazi, Çapa ve Buca Beden Eğitimi Bölümleriyle birleştirilir ve "Beden Eğitimi ve Spor" bölümlerine dönüştürülürler. Bunun yanı sıra Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor ve Diyarbakır Beden Eğitimi Bölümleri Eğitim Fakülteleri içerisinde olmadıkları için ortadan kaldırılırlar. ODTÜ Beden Eğitimi ve Rekreasyon Bölümü, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü olarak Eğitim Fakültesi içerisinde lisansüstü eğitim vermeye devam eder. Böylece YÖK'ün kurulmasıyla sayıları 9 olan spor eğitimi veren kurum sayısı 4'e iner. Bu sayının 1992 yılına gelindiğinde 15'e çıktığını (ÖSYM,1992), 1994'ün sonunda ise spor eğitimi veren üniversite sayısının 26 (ÖSYM,1994) ve nihayet 1997 sonuyla birlikte 39'a (Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü açmış olmakla beraber eğitime henüz geçmemiştir) ulaştığı (ÖSYM, 1997a) gözlenmektedir (Tablo 3,4,5).

1982 ile 1990 yılları arasında Eğitim ve Fen Edebiyat Fakültelerine bağlı olarak beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin açıldığı ve sayılarının 10 civarına çıktığı görülmektedir (ÖSYM, 1990). Bu bölümler, eğitim enstitülerinin beden eğitimi öğretmenleri yetiştirme fonksiyonlarını yüklenerek eğitimlerini sürdürürler. Antrenör yetiştirme, 1987 yılında çıkarılan 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel müdürlüğü Antrenör Eğitim Yönetmeliğiyle düzenlenerek, beden eğitimi ve spor bölümlerinden mezun olanlar, seçmiş oldukları bir spor dalında, Birinci Kademe Antrenör belgesine hak kazanırlar (GSGM, 1997). Beden eğitimi öğretmenliği fonksiyonu konusunda; Milli Eğitim Bakanlığı talim Terbiye Kurulunun öngördüğü önceleri 19, daha sonraları 21 kredilik öğretmenlik formasyonu derslerinin alınmasıyla beden eğitimi öğretmenliği yapabilme hakkı kazanılmış kabul edilir. Ancak bütün bu gelişmeler; hareket bilimleri, rekreasyon, spor biyomekaniği, spor fizyolojisi, motor gelişim, beceri öğrenimi, kinantropometri, antrenman bilimi, spor psikolojisi ve birçok hızla gelişen Spor Bilimlerindeki yeni alanların, yeni kurulan Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi ABD'nin içerisinde çok sınırlı kaldığı gözlenir. Bu durum yeni arayışlara ve farklı yaklaşımlara zemin hazırlar. Buna bağlı olarak 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümü, Eğitim Fakültesine bağlı olarak kurulur. Kuruluşuyla birlikte; Spor eğitimi (Spor Pedagojisi), Sporda Psikososyal Alanlar, Antrenman ve Hareket Bilimleri, Sporcu Sağlığı ve Spor Yönetimi ve Organizasyonu ABD'leri açılır (SBT, 1996). Bu gelişim, Türkiye'de Spor Eğitiminde ve Spor Bilimlerinde klasik yaklaşımın değişimi ve yeni alanların kabul edilmesi anlamını ifade etmektedir. Bu yapılanma, diğer spor eğitimi veren okulların da yapılanması ve şekil değiştirmesinde bir zemin ve emsal oluşturur.

4. 1992'den Günümüze Spor Okullarının Gelişimi

Türk Spor Eğitimi tarihi için önemli sayılabilecek bir dönüm noktası da 1992 yılındaki gelişmelerdir. Bu tarihte YÖK yasasıyla, bir kısım üniversitelerin bünyesinde Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri ile Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümü, Yüksekokula

dönüşür (Resmi Gazete, 1992). 1992 yılında Spor bölümlerinin bir kısmının yüksekokula dönüşme istekleri bir zorunluluktan kaynaklanmıştır. Spor bölümlerinin multidisipliner yapısı, çoğu zaman Eğitim Fakültelerini zorlayan ve eğitim fakültelerinin amaçlarının dışına taşan bir özellik göstermiştir. Eğitim Fakültelerinin kaynak sıkıntıları, çoğu zaman spor bölümleri için kaynak aktarımını ve sağlamlasını ayrıca sınırlayan etken olmuştur. Bunların yanı sıra bir spor bölümü olarak fakülte içerisinde bulunmanın, yüksekokul olarak bulunmaya oranla yönetsel ve bürokratik açılardan da daha sınırlı bir yanı bulunmaktadır. Buna bağlı olarak, farklı spor disiplinlerinde, yeni alanların program içerisinde yer almasında yüksekokulların daha hızlı ve geniş çalışabilme olanağı yarattığı söylenebilir. Bununla birlikte, Bütün bu sayılanlara ek olarak, spor okullarının tarihsel gelişimi ve realize edilmeye başlanan farklı alanları yönüyle, daha özerk bir yapılanmayı da zorunlu hale getirmiştir. Bu dönüşümle 6 üniversitede yüksekokul kurulmuş olur. 1992 yılında spor eğitimi ve spor bilimleri eğitimi veren bölüm ve yüksekokul sayısı on civarındayken (Tablo 1); 1997 sonuna doğru bu sayı 46 civarına çıkar (ÖSYM, 1992; ÖSYM, 1997a). Bu hızlı sayısal artış, eğitim kalitesinde sıkıntı yarattığı gibi, akademik gelişmede de kendine özgü ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olur. Akademik yapılanması ve yetersiz alt yapısıyla açılan bölüm ve yüksekokullar; deneyimsiz öğretim elemanlarıyla, çok sayıda öğrenci almaları yanında, onaltı üniversite gibi önemli sayıda bir kısmının, ikinci eğitimde açtıkları gözlenir (ÖSYM, 1997a). 1997 itibarıyla üç üniversite bünyesinde bulunan yüksekokullarda Beden Eğitimi ve Spor öğretmenliği, Spor Yönetimi ve Antrenör Bölümleri açılır. Bunların bir kısmına ayrı ayrı öğrenci alınırken; bir kısmına alınan öğrencilerin sonradan seçtikleri bölümlere yönelindikleri gözlenmektedir. Bunun yanında, bir yüksekokulun da yalnız Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Spor Yönetimi bölümleri açtığı ve ayrı ayrı öğrenci aldığı görülmektedir. Ancak antrenörlükle ilgili uygulamada, açılmış olan antrenörlük bölümüne rağmen, iki yönlü sıkıntı yaşanmaktadır. Bunlardan birincisi; beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölüm veya programlarında okuyan öğrenciler de eğitimlerinin son yılında seçmiş oldukları seçmeli spor dalından antrenörlük eğitimi alabilmekte ve bu mezunlar Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünden 3289 sayılı yasanın "Antrenör Eğitimi Yönetmeliği" çerçevesinde birinci kademe antrenörlük belgesi alabilmektedirler (GSGM, 1997). Diğer sıkıntı ise; antrenörlük bölüm veya programlarından mezun olan kişiler de ilgili yönetmelik çerçevesinde aynı belgeyi almaktadırlar. Bu durum, aynı üniversitede, öğretmenlik ve antrenörlük programlarında mezun olan öğrenciler arasında da eşitsizlik yarattığı gibi; spor okulları ve Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün uyguladığı antrenörlük programları arasında da eşitsizlik yaratmaktadır. Bu nedenle, antrenör eğitimi ve akreditasyonu ile ilgili olarak; üniversiteler açısından, antrenör eğitim yönetmeliğinin ilgili yönetmeliğinin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Yeni açılan ve tek program sürdürmekte olan yüksekokulların önemli bir kısmı, yalnız beden eğitimi öğretmenliği ve seçilen spor dalında antrenörlük programları yürütürken; Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulunda, beden eğitimi ve seçmeli spor dalı programına ek olarak öğrenci, beş ABD'dan birisine yönelerek bir alanda yoğunlaşmaktadır (SBT, 1991).

Açıkada

Tablo 1: 1990-1991 yıllarında spor eğitimi veren üniversiteler.

Üniversite	Alman Öğrenci Sayısı	İkinci Eğitim	Alınan Öğrenci Sayısı
Çukurova Üniversitesi			
Eğitim Fak. Beden			
Eğit. Öğr.	30	-	-
Dokuz Eylül Üniversitesi			
Buca Eğit. Fak.			
Beden Eğit. Öğr.	100	-	-
Gazi Üniversitesi			
Gazi Eğit. Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	130	-	-
Hacettepe Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Spor Bil. Tek.	50	-	-
Karadeniz Teknik Üniv.			
Fatih Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Marmara Üniversitesi			
Atatürk Eğt. Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	150	-	-
Ondokuz Mayıs Üniver.			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-
Orta Doğu Teknik Üniver.			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	70	-	-
Selçuk Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Uludağ Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-

Verilen öğrenci sayıları YÖK'ün gerçekleştirdiği başarılı Milli Sporcular kontenjanlarını göstermemektedir.

Türkiye’de Spor Eğitimi

Aşağıda verilmekte olan tablolar (Tablo 2,3, 4) ilerleyen yıllara göre spor eğitimi veren üniversitelerde bulunan bölüm ve yüksekokulları, aldıkları öğrenci sayılarını ve ikinci eğitim veren bölüm veya yüksekokulları göstermektedir. (ÖSYM, 1992; ÖSYM, 1993; ÖSYM, 1994; ÖSYM, 1995; ÖSYM, 1997a).

Tablo 2: 1992 - 1993 yıllarında spor eğitimi veren üniversiteler

Üniversite	Alınan Öğrenci Sayısı	İkinci Eğitim	Alınan Öğrenci Sayısı
Atatürk Üniversitesi			
Kazım Karabekir Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	30	-	-
Cumhuriyet Üniversitesi			
Fen-edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Çukurova Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Dicle Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Dokuz Eylül Üniversitesi			
Buca Eğt. Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	140	-	-
Erciyes Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Gazi Üniversitesi			
Gazi Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	130	-	-
Hacettepe Üniversitesi			
Eğitim Fak. Spor Bil. Tek.	30	-	-
İnönü Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-
Karadeniz Teknik Üniversitesi			
Fatih Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	70	-	-
Marmara Üniversitesi			
Atatürk Eğt. Fak. Bed. Eğt. Öğr.	150	-	-
Ondokuz Mayıs Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Orta Doğu Teknik Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	70	-	-
Selçuk Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Uludağ Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	85	-	-

Verilen öğrenci sayıları YÖK’ün yerleştirdiği başarılı Milli Sporcular kontenjanlarını göstermemektedir.

Açıkada

1990-91 akademik yılında spor eğitimi veren üniversite sayısı 10 olurken (ÖSYM 1990) bu sayı 1992-93'de 15 (ÖSYM 1992), 1993-94 yılında 26 (ÖSYM 1993) ve 1997 akademik yılı başlarken ise 39 olmuştur (ÖSYM, 1997a). Bu süreçte yüksekokul sayısı 22'ye ulaşırken; bölümü olan yüksekokul sayısı 4, bölümü olan eğitim fakültesi sayısı 13 ve bölümü olan fen-edebiyat fakültesi sayısı 8'dir. (Tablo 1,2,3 ve 4).

Tablo 3: 1993-1994 yıllarında spor eğitimi veren üniversiteler.

Üniversite	Alınan Öğrenci Sayısı	İkinci Eğitim	Alınan Öğrenci Sayısı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	30	-	-
Akdeniz Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	45	-	-
Atatürk Üniversitesi			
Kazım Karabekir Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-
BES Yüksekokulu	60	-	-
Celal Bayar Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	140	-	-
Cumhuriyet Üniversitesi			
Fen-edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	20	-	-
Çukurova Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Dicle Üniversitesi			
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	50	Var	36
Ege Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	60	-	-
Erciyes Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak. Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Fırat Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak. Bed. Eğt. Öğr.	30	-	-

Türkiye’de Spor Eğitimi

Gazi Üniversitesi				
BES Yüksekokulu	130	-	-	
Hacettepe Üniversitesi				
SBT Yüksekokulu	30	-	-	
İnönü Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-	
Kafkas Üniversitesi				
BES Yüksekokulu	25	-	-	
Karadeniz Teknik Üniversitesi				
Fatih Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	70	-	-	
Marmara Üniversitesi				
Atatürk Eğt. Fak. Bed. Eğt Öğr.	200	-	-	
BES Yüksekokulu	140	-	-	
Mersin Üniversitesi				
Fen-Edebiyat Fak. Bed. Eğt. Öğr.	30	-	-	
Mustafa Kemal Üniversitesi				
BES Yüksekokulu	30	-	-	
Niğde Üniversitesi				
BES Yüksekokulu	75	-	-	
Ondokuz Mayıs Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	81	Var		60
Orta Doğu Teknik Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	70	-	-	
Selçuk Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-	
Süleyman Demirel Üniversitesi				
Burdur Eğitim Fak.				
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-	
Trakya Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-	
Uludağ Üniversitesi				
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	90	Var		40

Verilen öğrenci sayıları YÖK’ün yerleştirdiği başarılı Millî Sporcular kontenjanlarını göstermemektedir.

Açıkada

Tablo 4: 1997 yılında spor eğitimi veren üniversiteler.

Üniversite	Alınan Öğrenci Sayısı	İkinci Eğitim	Alınan Öğrenci Sayısı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	40	-	-
Adnan Menderes Üniversitesi			
Fen Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Akdeniz Üniversitesi			
BES Yüksekokulu			
Bed. Eğt. Öğr. Böl.	49	-	-
Spor Yönetimi Böl.	20	-	-
Anadolu Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	80	-	-
Ankara Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	30	-	-
Atatürk Üniversitesi			
Ağrı Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Erzincan Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	40	-	-
Kazım Karabekir Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
BES Yüksekokulu	60	-	-
Celal Bayar Üniversitesi			
BES Yüksekokulu			
Antrenörlük Eğitimi	52	-	-
Bed. Eğt. Öğr.	150	Var	80
Spor Yönetimi	50	-	-
Cumhuriyet Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	50	-	-
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	65	-	-
Çukurova Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	60	-	-
Dicle Üniversitesi	50	Var	50
Dumlupınar Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	Var	60

Türkiye'de Spor Eğitimi

Ege Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	60	-	-
Erciyes Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	50	-	-
Fırat Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-
Gazi Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	130	Var	100
Kastamonu BES Yüksekokulu	35	-	-
Gaziosmanpaşa Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	50	Var	40
Hacettepe Üniversitesi			
SBT Yüksekokulu	30	-	-
Harran Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	Var	50
İnönü Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	Var	40
Kafkas Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	35	-	-
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	35	-	-
Karadeniz Teknik Üniversitesi			
Fatih Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	83	-	-
Kocaeli Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	Var	60
Marmara Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	250	-	-
Mersin Üniversitesi			
Fen-Edebiyat Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Muğla Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	60	-	-
Mustafa Kemal Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	60	Var	45

Açıkada

Niğde Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	100	Var	80
Aksaray BES Yüksekokulu	100	Var	80
Öndokuz Mayıs Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	90	Var	90
Orta Doğu Teknik Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	30	-	-
Pamukkale Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	Var	20
Sakarya Üniversitesi			
Atatürk Eğt. Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	Var	60
Selçuk Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	90	Var	90
Süleyman Demirel Üniversitesi			
Burdur Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	50	-	-
Trakya Üniversitesi			
BES Yüksekokulu	84	-	-
Uludağ Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	90	Var	60
Yüzüncü Yıl Üniversitesi			
Eğitim Fak.			
Bed. Eğt. Öğr.	60	-	-

Verilen öğrenci sayıları YÖK'ün yerleştirdiği başarılı Millî Sporcular kontenjanlarını göstermemektedir.

Spor Eğitimi veren üniversitelerin sayısı 1990-91 Akademik yılından 1997-98 Akademik yılına gelene kadar 10 üniversiteden 39 üniversiteye çıkarken, sayıları %390 oranında artmış görünmektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi bu sayı YÖK'ün kurulduğu yıl olan 1982'de Ankara Gazi Üniversitesi, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, İstanbul Marmara Üniversitesi ve ODTÜ olmak üzere yalnız 4'tür.

Yapılan çalışmalardan, sayıca en hızlı artışın özellikle 1993'ten sonra meydana gelmiş olduğu gözlenmektedir. 1992-93 Akademik yılında 15 olan üniversite sayısı; 1993-94 yılında %173 oranında artarak 26'ya yükselirken, 1993-94 yılı rakkamlarıyla karşılaştırıldığı zaman 1997'de bu artışın 39 üniversiteyle %150 olduğu görülmektedir (ÖSYM, 1992; ÖSYM, 1993; ÖSYM, 1997a)

Türkiye’de Spor Eğitimi

Açılan bölüm ve yüksek okullarla 1997 YÖK kayıtlarına göre (ÖSYM, 1997b) 3789 bayan, 10234’ü erkek olmak üzere toplam 14023 spor eğitimi görmekte olan öğrenciye karşılık toplam 543 eğitim elemanı bulunmaktadır (Tablo 5). Bu veriler, her öğretim elemanı başına 26 öğrenci düştüğünü göstermekteyse de; bu sonuca ulaşmak mümkün değildir. Çünkü bir kısım birimler aynı zamanda üniversitelerdeki spor eğitimi gören öğrencilerin dışında üniversite öğrencilerinin zorunlu seçmeli Beden eğitimi ve Spor Dersini de yürütmektedirler ve bu oran bu nedenle önemli ölçüde olumsuz yönde etkilenmektedir (ÖSYM, 1997b; ÖSYM, 1997c)

Tablo 5: 1997 yılında üniversitelerin spor eğitimi veren bölüm ve yüksek okullarının öğrenci ve öğretim elemanı sayıları.

Üniversite	Öğrenci Sayısı			Öğretim Elemanı						
	Toplam	Kız	Erkek	Prof	Doç	Y.Doç	Öğ	Ok	Uz	Ag
Abant İzzet Baysal Ü										
BES Yüksekokulu	132	34	98	-	-	2	9	-	-	5
Adnan Menderes Ü										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	100	40	60	-	-	-	-	-	7	-
Afyon Kocatepe Ü										
Uşak Eğt. Fak.										
Bed. Eğt. Öğr. B	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akdeniz Ü										
BES Yüksekokulu	190	64	126	2	1	3	2	1	-	3
Anadolu Ü										
BES Yüksekokulu	399	128	271	-	-	1	6	6	1	-
Ankara Üniversitesi										
BES Yüksekokulu	118	44	74	-	1	2	5	-	1	6
Atatürk Üniversitesi										
Ağrı Eğt. Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	132	35	97	-	-	-	1	-	-	-
Erzincan Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	71	12	59	-	-	-	-	-	-	-
Kozım Karabekir Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	17	51	146	-	-	-	6	-	-	1
BES Yüksekokulu	270	79	191	1	-	-	-	-	3	11
Celal Bayar Üniversitesi										
BES Yüksekokulu	704	271	433	-	1	9	28	2	1	3
İÖ	207	82	125	-	-	-	-	-	-	-

Açıkada

Cumhuriyet Ü										
BES Yüksekokulu	205	81	124	-	-	1	3	1	1	4
Çanakkale 18 Mart Ü										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	122	20	102	-	-	-	1	-	-	3
Çukurova Ü.										
BES Yüksekokulu	260	97	163	-	-	1	5	1	-	1
Dicle Ü.										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	212	49	136	-	-	-	2	-	1	5
IÖ.	180	43	137	-	-	-	-	-	-	-
Dumlupınar Ü.										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	177	32	145	-	-	1	1	7	-	3
IÖ.	168	32	136	-	-	1	1	7	-	3
Ege Ü.										
BES Yüksekokulu	330	121	209	1	2	4	4	4	-	1
Erciyes Ü.										
BES Yüksekokulu	274	63	211	-	-	1	-	14	1	1
Fırat Ü.										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	213	34	179	-	-	2	1	3	-	6
Gazi Ü.										
BES Yüksekokulu	1008	203	805	1	3	12	20	-	1	10
Kastamonu										
BES Yüksekokulu	161	41	120	-	-	-	1	-	-	-
Gaziosmanpaşa Ü										
BES Yüksekokulu	127	43	84	-	-	-	-	-	-	-
IÖ.	24	8	16	-	-	-	-	-	-	-
Hacettepe Ü.										
SBT Yüksekokulu	175	34	141	-	3	3	8	8	2	16
Harran Ü.										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	107	13	94	-	-	-	1	-	-	-
IÖ.	105	14	91	-	-	-	-	-	-	-
İnönü Ü.										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	243	61	182	-	-	2	-	3	-	2

Türkiye’de Spor Eğitimi

Kafkas Ü.										
BES Yüksekokulu	100	30	70	-	-	-	-	9	-	-
Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	35	10	25	1	-	-	-	-	-	-
Karadeniz Teknik Ü.										
Fatih Eğt. Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	410	106	304	-	2	3	8	-	-	2
İÖ.	134	29	105	-	-	-	-	-	-	-
Kocaeli Ü.										
Fen-Edebiyat Fak										
Bed. Eğt. Öğr.	140	46	94	-	1	-	-	-	-	-
İÖ.	60	20	40	-	-	-	-	-	-	-
Marmara Ü.										
BES Yüksekokulu	1960	459	1491	3	4	6	32	-	2	5
Mersin Ü.										
Fen-Edebiyat Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	206	101	105	-	1	2	6	-	-	1
Muğla Ü.										
BES Yüksekokulu	110	27	83	-	1	-	-	-	-	-
Mustafa Kemal Ü.										
BES Yüksekokulu	207	69	138	1	-	-	6	1	-	-
İÖ.	144	45	99	-	-	-	-	-	-	-
Niğde Ü.										
BES Yüksekokulu	430	68	362	-	-	-	20	1	1	1
İÖ.	210	22	188	-	-	-	-	-	-	-
Aksaray										
BES Yüksekokulu	100	17	83	-	-	-	-	-	-	-
Ondokuz Mayıs Ü.										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	409	94	315	-	1	2	1	5	-	-
İÖ.	396	85	311	-	-	-	-	-	-	-
Orta Doğu Teknik Ü.										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	264	63	201	-	1	-	2	1	-	8
Pamukkale Ü.										
Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	48	16	32	-	-	2	4	-	1	4
İÖ.	20	-	20	-	-	-	-	-	-	-

Açıkada

Sakarya Ü.										
Atatürk Fen-Ed. Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	124	32	92	-	-	-	-	-	-	-
İÖ.	120	30	90	-	-	-	-	-	-	-
Selçuk Ü.										
BES Yüksekokulu	360	87	273	1	-	3	14	4	1	6
İÖ.	125	23	102	-	-	-	-	-	-	-
Süleyman Demirel Ü.										
Burdur Eğitim Fak.										
Bed. Eğt. Öğr.	171	61	109	-	-	-	-	-	-	2
Trakya Ü.										
BES Yüksekokulu	261	128	133	-	1	1	-	4	-	3
Uludağ Üniversitesi										
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Öğr.	492	180	312	-	-	6	15	-	-	-
İÖ.	192	72	120	-	-	-	-	-	-	-
Yüzüncü Yıl Ü.										
Eğitim Fak. Bed. Eğt. Ö.	185	30	155	-	1	1	-	-	-	1
<hr/>										
Toplam	14023	3789	10234	11	24	71	214	82	24	117

Öğr. Elemanı Toplam : 543

Spor eğitimi veren üniversitelerin sayılarının yeterli alt yapı hazırlıkları sağlanmadan hızla açılması; önemli bir kalite sorunu yaratmaktadır. Bir kısım birimden daha henüz yeni açılmış olmalarına ve yeterli sayıda yetişmiş ve deneyimli öğretim elemanı olmasına rağmen ek bölümler ve ikinci eğitim programları açmaları; eğitim kalitesine olumsuz etkileyebilecek uygulamalar olarak görülebilir.

ÖSYM 1997 İkinci Basamak Kılavuzu, Spor Eğitimi vermekte olan 38 üniversiteden 16'sından ikinci eğitim kontenjanı göstermektedir (Tablo 4). YÖK kayıtlarındaki öğrenci sayılarını belirtir raporda (ÖSYM, 1997 b) bu sayı 14 olmakla beraber (Tablo 5); ayrılan kontenjanlardan hareketle üniversitelerin %42'sinin ikinci eğitim vermekte oldukları gözlenmektedir. Bu üniversitelerden bir kısmının eğitim programlarını çok sınırlı eğitim eleman kodrosuyla yürütmekte oldukları dikkat çekmektedir.

Spora ilişkin eğitim veren üniversite sayısının artmasına karşılık ulaşılan 14023 öğrenci sayısı ve 543 öğretim elemanı sayısı; çok hızlı bir artışın sonucudur (ÖSYM, 1997c). Her ne kadar teorik olarak okullaşma sayısı dikkate alındığında beden eğitimi öğretmeni gereksinimi

yüksek bir sayıdaymış gibi görünmekteyse de; ulaşılan bu sayılar, ihtiyacın çok üzerinde görülmektedir. Daha gerçekçi olarak Milli Eğitim Bakanlığı’nın istihdam edebildiği ve Maliye Bakanlığı’ndan alabildiği kadro sayısının çok üzerinde beden eğitimi öğretmeni bulunmaktadır.

Diğer taraftan, antrenör olarak mezun olan bir kısım mezunların, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün merkez ve taşra teşkilatlarından antrenör olarak istihdam edilmeleri; yok denecek kadar düşük sayılarla gerçekleşmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler ışığında, önemli sayıda spor öğrenimi veren bölüm veya yüksekokulun alt yapı gereksinimlerini tamamlamadan açıldıkları görülmektedir. Bunların bir kısmı ek ücret ve girdi kaygısıyla ikinci öğretim programı açmış olmaları ve bir kısmının yetersiz öğretim elemanı, laboratuvar ve kaynağa rağmen ikinci öğretim uygulamasına geçmeleri; eğitim kalitesini düşürmesi yanında ihtiyaç fazlası sorununu da doğurmuştur (Tablo 4 ve 5).

5. 1992 Yılına Kadar Yayınlanan Hakemli Çalışmalar:

Akademik çalışmaların nicelik ve niteliklerinin en önemli evrensel göstergelerinden birisi olarak yapılan hakemli çalışmalar olduğu gerçeğinden hareket ederek, Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerinde yapılmış hakemli çalışmalar yıllara ve alanlara göre incelenmiştir. Yukarıda da açıklandığı gibi 1992 yılının spor eğitimi veren kurumların bir kısmının yüksekokula dönüşmesi ve bugün anlaşılan anlamda ABD’nin oluşması nedeniyle çalışmalar, 1992 öncesi ve sonrası olmak üzere iki evrede incelenmiştir. Çalışmalar araştırma (A), derleme (D) ve çeviri (Ç) olarak sınıflanma yanında; Antrenman ve Hareket Bilimleri (AH), Sporda Psiko Sosyal Alanlar (PS), Sporcu Sağlığı (SS), Spor Organizasyonu ve Yönetimi (SO) ve Spor Eğitimi (SE) olarak da sınıflamaya ayrılmıştır. Hakemli yayın değerlendirmesine, bir jüri değerlendirmesi olduğundan yapılan Yüksek Lisans ve Doktora tezleri yanısıra; bir yayın ve editör kurumları ile hakemlik kurumları bulunan Spor Hekimliği Dergisi ile Spor Bilimleri Dergisinde yayınlanan eserler dikkate alınmıştır.

YÖK kayıtlarında Yüksek Lisans tezlerine 1987 ve Doktora Tezlerine 1988 yıllarından sonra rastlanmaktadır. Bu tarihten hareketle 1991 yılı sonu kayıtlarıyla 26 Doktora ve 118 yüksek lisans tezi yapılmış olduğu gözlenmiştir. Bunların farklı ABD’na dağılımları tablo 6’da gösterilmektedir. Yapılan tez çalışmalarının farklı ABD’na dağılımlarında; doktora düzeyinde en çok Sporcu Sağlığı ve onu takiben Antrenman ve Hareket Bilimlerinde çalışma yapılırken, hiç çalışmanın olmadığı alanın Spor Eğitimi (Beden eğitimi) olduğu gözlenmektedir (Açıkada ve ark., 1994) Doktora tez çalışmalarında en çok ve en az çalışılan alanlar Yüksek Lisans’ta da aynı eğilimi göstermektedir.

Açıkada

Tablo 6: 1987-1991 yılları arasında yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezlerinin alanlara dağılımı (Açıkada ve ark., 1994).

TEZLER						
	1987	1988	1989	1990	1991	Toplam
Doktora	-	1	7	4	14	26
Yüksek Lisans	15	16	19	23	45	118

ALANLARA GÖRE DAĞILIM													
	1987		1988		1989		1990		1991				
	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Dok YL	Toplam	Toplam	
AB	-	-	1	4	2	9	-	2	5	14	8	29	37
SE	-	2	-	1	-	-	-	-	-	4	-	7	7
SS	-	7	-	3	2	7	3	11	7	16	12	44	56
PS	-	6	-	6	2	-	-	6	-	4	2	22	24
YÖ	-	-	-	2	1	3	1	4	2	7	4	16	20
Toplam	-	15	1	16	7	19	4	23	14	43	26	118	144

Spor Hekimliği Dergisi, 1996 yılından 1992 yılına kadar toplam 482 makale yayınlamıştır. Bu makalelerin 163'ü araştırma, 156'sı derleme ve 163'ü ise çeviri şeklindedir. 1990 yılında yayınlanmaya başlayan Spor Bilimleri Dergisi 1992 yılına kadar 36 araştırma, 18 derleme ve 4 çeviri olmak üzere toplam 58 makale yayınlamıştır. Makalelerin farklı ABD dağılımı tablo 7'de verilmektedir. Buna göre en fazla çalışmanın 462 makale ile Sporcu Sağlığı alanında en az çalışmanın ise tez çalışmalarında olduğu gibi Spor Eğitiminde yapıldığı anlaşılmaktadır (Açıkada ve ark., 1994).

Tablo 7: Toplam eser sayısı özellikleri ve ABD'na dağılımları.

ESERİ	NİTELİK	SAYI	%
Tezler	Doktora	26	3.8
	Yüksek Lisans	118	17.2
Spor Hekimliği Der	Araştırma	163	23.8
	Derleme	156	22.8
	Çeviri	163	23.8
Spor Bilimleri Der	Araştırma	36	5.2
	Derleme	18	2.6
	Çeviri	4	0.67
Toplam		684	100

Türkiye’de Spor Eğitimi

ALANLAR

AH	119	17.3
SE	13	1.9
SS	462	67.5
PS	70	10.4
SO	20	2
Toplam	684	100

6. 1992’den Günümüze Kadar Yayınlanan Hakemli Çalışmalar:

1992 yılı bir kısım Beden Eğitimi ve Spor Bölümü ile Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümü’nün Yüksekokula dönüştükleri yıldır. Bunun yanı sıra, 1989 yılında Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümünün kurulmasıyla başlayan 5 ABD’nin, yüksekokula dönüşen diğer Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinin de ABD’leri almasıyla; 1992 yılında akademik olarak belirginleşen alanlarda hızlı bir gelişim süreci başlamıştır. Buna eklenen hızlı bölünme ve yüksek okullaşma süreci de eklenince, 1992 öncesine oranla daha hızlı bir gelişme gözlenmektedir.

Tablo 8, 1992’den 1995’e kadar geçen süre içerisinde verilen Yüksek lisans ve Doktora tezlerini ve bunların alanlara dağılımlarını göstermektedir. Bu dönemde yapılmış olan toplam 149 Yüksek Lisans tezinden 52’sinin (%34.89) AH alanından olmasına karşılık, en az çalışılan alanın SS olduğu gözlenmektedir. Bu durum 1992 öncesi ile kıyaslandığında, farklı bir görünüm sergilemektedir. Doktora tez çalışmalarında da benzer bir eğilim görülmektedir. Toplam 46 tezin 25’i (%54.34) AH olurken, en düşük sayı 3 tez çalışmasıyla (%4.34) SS alanındadır.

Tablo 8: 1992-1995 yılları arasında Yüksek Lisans ve Doktora tez çalışmalarının yıllara ve ABD’na dağılımları.

ABD/YIL	1992	1993	1994	1995	TOPLAM	%
Yüksek Lisans						
AH	15	13	15	9	52	34.89
PS	4	8	7	3	22	14.76
SS	3	4	8	3	18	12.08
SO	9	13	11	3	36	24.16
SE	7	6	7	1	21	14.11
				Toplam	149	100
Doktora						
AH	6	12	6	1	25	54.34
PS	1	3	4	-	8	17.39
SS	-	1	1	-	2	4.34
SO	1	4	3	2	8	17.39
SE	-	-	1	2	3	6.52
				Toplam	46	100

Açıkada

1992'den sonra hakemli yayın kriterini taşıyabilecek süreli yayın sayısı 2'den 5'e çıkmıştır. Spor Hekimliği ve Spor Bilimleri dergilerine Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun "Performans", Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun "Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri" dergileri eklenmiştir. Bu süreli yayınların yayınlanmaya başladıkları yıllar dikkate alınarak 1992'den sonraki evrede çalışmaların yıllara ve ABD'na dağılımları tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9: 1992-1996 yılları arasında hakemli dergide yayınlanan eserlerin yıllara ve alanlara dağılımları.

Alanlar	1993			1994			1995			1996			Gen Top.			Toplam	%
	A	D	Ç	A	D	Ç	A	D	Ç	A	D	Ç	A	D	Ç		
Spor Hekimliği Dergisi																	
AH	2	1	-	3	2	-	3	2	2	3	2	1	11	7	3	21	21.8
SE	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SS	8	6	2	11	2	1	8	3	2	10	4	2	37	15	7	59	61.45
PS	2	-	-	3	1	-	4	2	-	2	1	1	11	4	1	16	16.7
SO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	12	7	2	17	5	1	15	7	4	15	7	4	59	26	11	96	100
										%			61.5	27	11.6		
Spor Bilimleri Dergisi																	
AH	4	2	-	4	3	-	5	-	-	-	-	-	13	5	-	18	31.6
SE	2	1	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	8	1	-	9	15.7
SS	5	2	-	4	-	-	8	-	-	-	-	-	17	2	-	19	33.3
PS	3	1	-	3	-	-	4	-	-	-	-	-	10	1	-	11	19.3
SO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	14	6	-	14	3	-	20	-	-	-	-	-	48	9	-	57	100
										%			84.2	15.8	-		
Performans																	
AH							10	-	-	8	-	-	18	-	-	18	40.9
SE							6	-	-	4	-	-	10	-	-	10	22.8
SS							8	-	-	4	-	-	12	-	-	12	27.3
PS							2	-	-	2	-	-	4	-	-	4	10
SO							-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam							26	-	-	18			44			44	100
Gazi BESB																	
AH										11	-	-				11	30.6
SE										8	-	-				8	22.4
SS										6	-	-				6	16.6
PS										6	-	-				6	16.6
SO										5	-	-				5	13.9
Toplam										36	-	-				36	100
Celal Bayar BESB																	
AH										8	-	-				8	50
SE										2	-	-				2	12.5
SS										4	-	-				4	25
PS										2	-	-				2	12.5
SO										-	-	-				-	-
Toplam										16	-	-				16	100

Türkiye’de Spor Eğitimi

Tablo 8 ve 9’da, 1992’den günümüze (1996 sonu) kadar 149’u Yüksek Lisans, 46’sı doktora tezleri ve hakemli süreli yayınlar statüsünde kabul edilebilecek 249 makale olmak üzere toplam 444 çalışmanın yapıldığı gözlenmektedir. Bu çalışmaların ABD’na dağılımları göz önüne alındığında; 153 çalışmayla (%34.4) AH’in en çok, 49 çalışmayla (%11) SO’nun en az çalışılan alanlar olduğu dikkati çekmektedir. (Tablo 10). Her ABD’nda yapılan tez çalışmaları ve hakemli süreli yayınlar statüsünde kabul edilen dergilerde yayınlanan çalışmalar dikkate alındığı zaman; toplam 49 çalışma içinde 5 makale (%10.2) ile SO en az serbest yayın yapılan alan olurken; SS’nda toplam 120 çalışma içinde 100 makalenin (%83.3) yayınlanmış olduğu görülmektedir (tablo 11).

Tablo 10: 1992’den günümüze (1996 sonu) kadar farklı ABD’ndan yapılan çalışmalar ve alanlara dağılımları.

ABD	AH	PS	SS	SO	SE	
Yayınlanan	Toplam					
Y.Lis.	149	52	22	18	36	21
DOK.	46	25	8	2	8	3
SHD	96	21	16	59	-	-
SBD	57	18	11	19	-	9
PERFORMANS	44	18	4	12	-	10
GBESB	36	11	6	6	5	8
CBBESB	16	8	2	4	-	2
Toplam	444	153	69	120	49	53
%	100	34.4	15.5	27	11	11.9

Tablo 11: 1992’den günümüze kadar olan sürede tez ve diğer hakemli yayınların ABD’na dağılımları.

ABD	AH	PS	SS	SO	SE	
Tezlerin Dağılımı						
Yüksek Lisans						
Toplam	149	52	22	18	36	21
%	100	34.9	14.8	4	24.2	14.1
Doktora						
Toplam	46	25	8	2	8	3

Açıkada

%	100	54.3	17.4	4.3	17.4	6.5
Toplam Tezler	195	77	30	20	44	24
Makale Dağılımı						
Toplam Makale	249	76	39	100	5	29
%	100	30.5	15.7	40.2	2	29
Eserlerin Dağılımı						
Toplam Eser	444	153	69	120	49	53
Makaleleşme %						
(Makale/Topl. Eser)		49.7	56.5	83.3	10.2	54.7

1992 öncesi 1992 sonrası yayınlarla karşılaştırıldığında; daha ağırlıklı olarak SS alanında çalışmaların yapıldığı gözlenmektedir. 1992 sonrasındaysa bunun AH yönüne kaydığı anlaşılmaktadır. Tablo 12, farklı alanların evrelere ait kıyaslamasını göstermektedir.

Tablo 12: 1992 öncesi ve sonrasında yapılan çalışmaların alanları dağılımları.

ALANLAR	1992 ÖNCESİ		1992 SONRASI		ARTIŞ %	GENEL TOPLAM	
	Toplam	%	Toplam	%		Toplam	%
AH	119	17.3	153	34.4	128	272	24.11
SE	13	1.9	53	11.9	407.7	66	5.85
SS	4.62	67.5	120	27	26	582	51.6
PS	70	10.4	69	15.5	98	139	12.3
SO	20	2	49	11	245	69	6.11
Toplam	684	100	444	100		1128	100

1992 öncesi ve uzun olan bu evrede tezler dahil 684 çalışmaya karşılık; 1992 sonrasında (1996'ya kadar), 444 çalışmaya rastlanmaktadır. Genel toplamda yine en fazla çalışılan alanın SS olduğu gözlenmektedir. SE her iki evrede de en az çalışılan alandır. Ancak artış olarak alanlar incelendiği zaman en yüksek oranda artışın %407.7 ile SE'nde olduğu gözlenmektedir. Her ne kadar genel toplamda SS en çok çalışılan alan ise de; artış olarak düşük bir düzey (%26) sergilemiştir.

1992 yılında yüksekokulların açılması ve paralelde Spor Bilimleri ve Teknolojisi ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında ABD'nin kurulması ve gelişmesi; daha önceki evreye oran-

la çok daha hızlı bir gelişmeye temel olmuştur. Okulların önemli bir kısmının temel yapılanmalarda eksikliklerinin olmasına rağmen, çalışma sayısında eskiye oranla daha hızlı bir artış sergilenmektedir. Eskiden farklı olarak, giderek her alanda çalışmanın yapılmaya başlandığı gözlenmektedir.

Ancak bu hızlı gelişme, yapılan çalışmalar ve öğretim elemanı sayısı yönüyle incelendiği zaman; alt yapı eksikliklerinden birisi olarak çarpıcı bir şekilde dikkati çekmektedir. 1995 yılında 19’u Yüksek Lisans ve 3’ü doktora olmak üzere toplam 22 tez çalışması yapılmıştır. (YÖK, 1997). “Hakemli Yayın” ilkelerine uyup uymadıkları tartışılır da olsa 5 süreli yayının 1995 ve 1996 yıllarında yayınlanmış oldukları toplam eser sayısı 168’dir. Bu sayı tezlerle birlikte düşünüldüğünde 190 etmektedir. (Tablo 8 ve 9). Var olan 39 üniversitede (Eğitim veren 38 Üniversite) bulunan öğretim elemanları dikkate alındığında; 11’i profesör, 23’ü doçent ve 72’si yardımcı doçent olmak üzere toplamı 106 öğretim üyesi etmektedir. Süreli ve hakemli dergilerdeki 1995 ve 1996 yıllarında 168 çalışma göz önüne alındığında; öğretim üyesi başına 1.58 çalışma düşmektedir. Bu oldukça düşük sayılabilecek bir rakamdır. Buna 214 öğretim görevlisini de ekleyecek olursak; öğretim elemanı sayısı 320’ye ulaşmaktadır. Bu durumda her öğretim elemanına 0.52 eser düşmektedir. Bu değer son 2 yılda yayınlanan eserlerle ilgili olduğu dikkate alındığında; hakemli yayın üretkenliğinin ne kadar düşük olduğu daha çarpıcı olarak görülmektedir. Süreli yayınlarda yayınlanan eserlerle ve yapılan tezlerle birlikte son iki yıldaki hakemli çalışma sayısı 190’a ulaşmaktadır. Spor okullarındaki 543 öğretim elemanını dikkate alarak yaklaşılsa; öğretim elemanı başına düşen eser sayısının 0.35 olduğu gözlenmektedir.

Son yıllarda hızlı bir artış göstermiş olan spor eğitimi veren kurumların hızla artan öğrenci sayısı gereksinimin ve kadro tahsisi edilebilme kapasitesinin çok üzerinde öğrenci almış oldukları gözlenmektedir. Bunun yanısıra, yetersiz öğretim elemanı, laboratuvar, kaynak sıkıntısı ve tesis; kaliteli eğitimi sınırlayan etkenler olarak gözlenmektedir.

7. Sonuç

Spor okullarının 1932’den 1997 yılına gelinceye kadar üç belirgin evrede ele alınabileceği gözlenmektedir. Bunlar 1932’den 1982’ye, 1982’den 1992’ye ve 1992’den günümüze kadar geçen evredir. 1982 yılına gelindiğinde spor eğitimi veren kurumlarında, diğer üniversite kurumlarında olduğu gibi ABD yapılanmasını gerçekleştirdikleri ve bu yapının son ve kapsamlı şeklini 1992 yılında aldığı görülmektedir. En hızlı okullaşmanın 1992 ve 1997 yılları arasında olduğu gözlenmektedir. 1992 yılında sayıları 15 olan spor eğitimi veren üniversite sayısının, 1997 yılında 39 olduğu görülmektedir. Bu artış olması gerekenden hızlı gerçekleşmiş, farklı meslek alanlarıyla ilgili yapılanmanın programlara yansımada bir kısım sıkıntılar yaratmıştır. Özellikle Antrenör Eğitimiyle ilgili olarak Antrenör Bölümleriyle Beden Eğitimi Öğretmenliği programları arasında ikilem olmuştur. En belirgin sıkıntı hakemli yayınlarda gözlenmektedir. Toplam öğretim elemanı sayısı yönünden dikkate alındığı zaman; eleman başına 0.35 eser

düşmekte olduğu gözlenmiştir. Yalnız öğretim üyeleri dikkate alındığı zaman bu rakkamın 1.58 olduğu görülmektedir. 1997 sayılarıyla toplam öğrenci sayısı 14023 olurken, öğretim elemanı sayısı 543'dür. Sayısal olarak meydana gelen hızlı artışlar; eğitim kalitesinin düşmesi yanında, yakın gelecekte istihdam fazlası mezun verilmesine de neden olacağını düşündürmektedir.

Kaynaklar

Açıkada, C., Özkara, A., Bağırhan, T., (1994). Yurtdışında spor eğitimi gören elemanlar ile Türkiye'de spor bilimlerindeki akademik çalışmaların alanlara göre dağılımı. **Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu**, 16-18 Aralık 1993, Manisa. Milli Eğitim Basımevi Ankara.

Bilge, N.(1989). **Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetiştirilmesi**. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1095, Kültür Eserleri Dizisi: 137, Ofset Repromat Matbaası, Ankara

GSB. (1975). T.C. **Gençlik ve Spor Bakanlığı. Akademik Örgütlenmede İlk Adım: 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisi**. Yayın No:40, Mart, Ankara.

GSGM (1997). T.C. Başbakanlık Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Eğitim Dairesi Başkanlığı, **1997 yılı Spor Eğitim Planı**. Yayın No:139, Ankara

SBT (1991). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Bölümü 91-92.

SBT (1996). Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu, 96-97.

ÖSYM. (1990) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu.

ÖSYM. (1992) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu.

ÖSYM. (1993) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu.

ÖSYM. (1994) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu.

ÖSYM. (1995) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu.

ÖSYM. (1997a) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı, İkinci Basamak Kılavuzu. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Ankara.

ÖSYM (1997b). Yazışma: Sayı B.30.1.ÖSM.0.00.10.00/854-51496,31.10.1997.

ÖSYM (1997c). Yazışma: Sayı B.30.1.ÖSM.0.0010.00/727-51289,29.09.1997

Resmî Gazete (1992). Tarih: 11 Temmuz 1992, Sayı 21281

YÖK (1997). Yüksek Öğretim Kurulu, Yazışma.

Bu çalışmada süreli yayınlar ve tezlerin taranmasında yardımcı olan sayın Tanju Bağırhan'a ve sayın Cevdet Tınazcı'ya teşekkür ederim.